

Handelsbetrekkingen van België met

BOSNIË EN HERZEGOVINA

Deze statistische nota is ook beschikbaar op de website van het Agentschap voor Buitenlandse Handel : www.abh-ace.be

**Agentschap voor
Buitenlandse Handel**

INHOUDSTAFEL

1	Belang van België en de andere EU-landen in de handel met Bosnië en Herzegovina.....	2
1.1	Export.....	2
1.2	Import	3
2	Belang van Bosnië en Herzegovina en haar buurlanden in de Belgische buitenlandse handel (2018)	4
3	Bilaterale handelsbetrekkingen	5
3.1	Handelsverkeer in goederen.....	5
3.1.1	Export.....	7
3.1.2	Import	9
3.1.3	Algemene evolutie van de handel in goederen na de eerste drie maanden van 2019	11
3.2	Handelsverkeer in diensten	12
3.2.1	Export.....	13
3.2.2	Import	14
3.2.3	Algemene evolutie van de handel in diensten na de eerste drie maanden van 2019.....	15
4	Enkele economische indicatoren - Bosnië en Herzegovina	16
5	METHODOLOGISCHE OPMERKINGEN	17
5.1	CONCEPT	17
5.2	Index van de eenheidsprijs in de in- en uitvoer.....	18
6	Bronnen.....	19
7	Contacten	19

1 BELANG VAN BELGIË EN DE ANDERE EU-LANDEN IN DE HANDEL MET BOSNIË EN HERZEGOVINA

1.1 EXPORT

De totale export van goederen vanuit de Europese Unie (EU-28) naar Bosnië en Herzegovina was in 2018 goed voor een bedrag van EUR 6,1 miljard. **België vertegenwoordigde hierin een aandeel van slechts 1,4%, waarmee het binnen de EU pas de 12de belangrijkste exporteur van goederen naar Bosnië en Herzegovina was.** Kroatië nam de 1ste plaats in met 22,8%, terwijl Slovenië en Duitsland de top drie vervolledigden met een aandeel van respectievelijk 17,6% en 14,8%.

Terwijl de waarde van de Europese uitvoer (EU-28) naar Bosnië en Herzegovina het voorbije jaar 2,7% (+EUR 160,4 miljoen) hoger lag dan in

2017, is de Belgische export er tijdens deze periode met 6,3% (-EUR 5,7 miljoen) op achteruit gegaan. Hierdoor is het aandeel van ons land binnen de EU-export van goederen naar Bosnië en Herzegovina het voorbije jaar afgenomen.

De Duitse export van goederen naar Bosnië en Herzegovina verminderde in 2018 met 0,1% (-EUR 1,9 miljoen) in waarde, terwijl die van Slovenië en Duitsland met respectievelijk 1,5% (+EUR 16,3 miljoen) en 6,0% (+EUR 50,5 miljoen) groeide.

TABEL 1: EVOLUTIE VAN DE EXPORT NAAR BOSNIË EN HERZEGOVINA

In miljoen €	2017	2018	Variatie (in %)	Aandeel (in %)
1 Kroatië	1.389,7	1.387,8	-0,1	22,8
2 Slovenië	1.051,7	1.067,9	1,5	17,6
3 Duitsland	847,8	898,3	6,0	14,8
...				
12 België	91,0	85,2	-6,3	1,4
...				
Totaal EU-28	5.921,2	6.081,6	2,7	100,0

1.2 IMPORT

De totale import van goederen vanwege de Europese Unie (EU-28) uit Bosnië en Herzegovina bedroeg iets meer dan EUR 4,6 miljard in 2018. **België vertegenwoordigde een aandeel van slechts 0,8%, waarmee het binnen de EU pas de 14de belangrijkste importeur van goederen uit Bosnië en Herzegovina was.** De eerste plaats werd aan invoerzijde ingenomen door Slovenië met 19,8%, terwijl Kroatië en Italië de tweede en derde plaats bezetten met een aandeel van respectievelijk 17,4% en 15,5%.

Terwijl de Europese invoer (EU-28) uit Bosnië en Herzegovina tussen 2017 en 2018 met 8,7%

(+EUR 372,3 miljoen) toenam, ging de Belgische import er tijdens deze periode procentueel gezien nog een stuk sterker op vooruit (+24,9%, hetzij +EUR 7,6 miljoen). Het resultaat hiervan is dat het aandeel van ons land binnen de EU-import van goederen uit Bosnië en Herzegovina het voorbije jaar is toegenomen.

De Sloveense import van goederen uit Bosnië en Herzegovina steeg in 2018 met 2,2% (+EUR 19,9 miljoen) in waarde, terwijl die van Kroatië en Italië met respectievelijk 11,4% (+EUR 82,5 miljoen) en 8,9% (+EUR 58,6 miljoen) steeg.

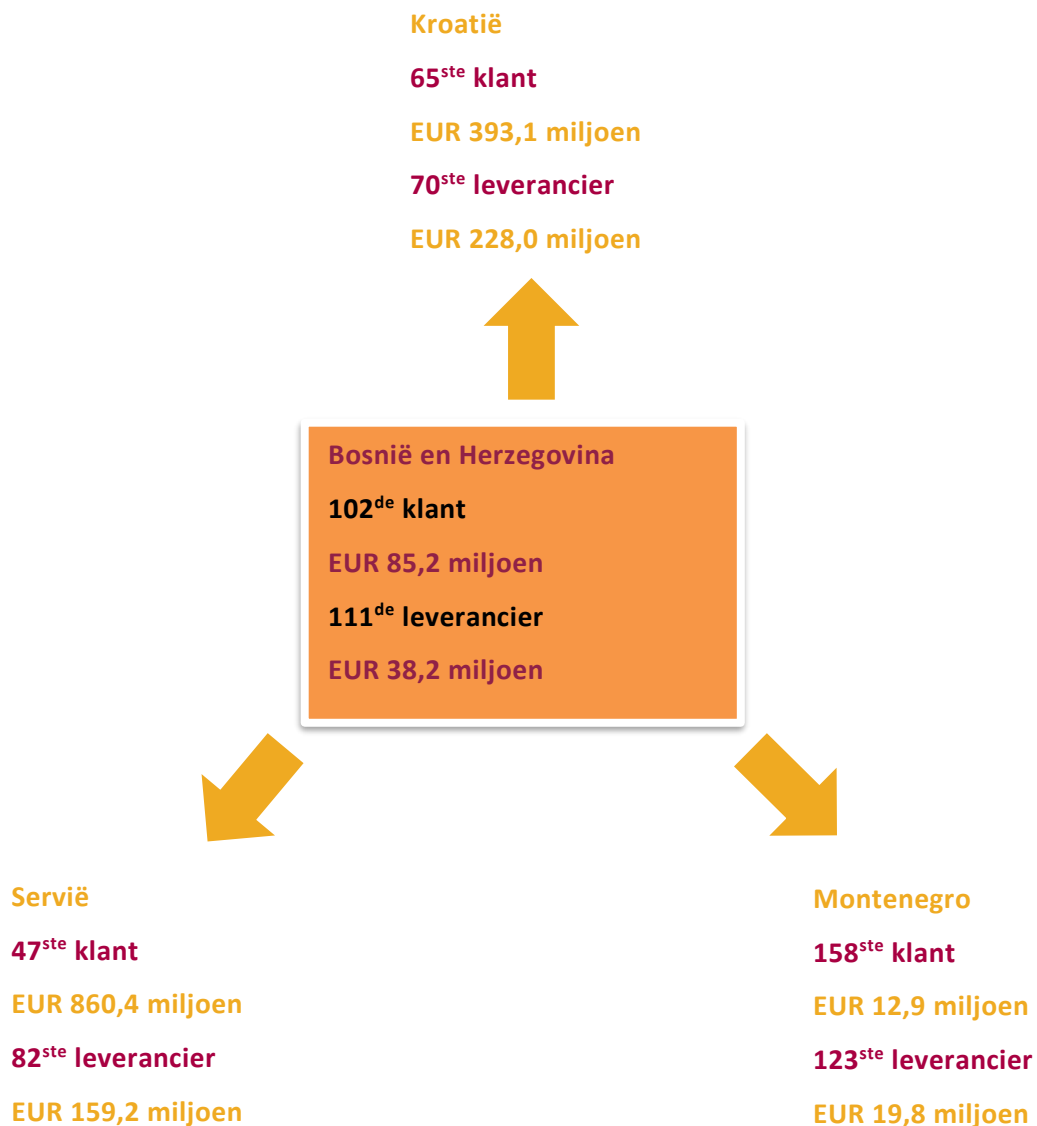
TABEL 2: EVOLUTIE VAN DE IMPORT UIT BOSNIË EN HERZEGOVINA

In miljoen €	2017	2018	Variatie (in %)	Aandeel (in %)
1 Slovenië	898,5	918,4	2,2	19,8
2 Kroatië	725,0	807,5	11,4	17,4
3 Italië	659,3	717,8	8,9	15,5
...				
14 België	30,6	38,2	24,9	0,8
...				
Totaal EU-28	4.255,6	4.627,9	8,7	100,0

2 BELANG VAN BOSNIË EN HERZEGOVINA EN HAAR BUURLANDEN IN DE BELGISCHE BUITENLANDSE HANDEL (2018)

KLANT → BELGISCHE EXPORT

LEVERANCIER → BELGISCHE IMPORT

INTERESSE VOOR BOSNIË EN HERZEGOVINA

Het Exporteursbestand van het Agentschap voor Buitenlandse Handel telt 1.251 Belgische ondernemingen die naar Bosnië en Herzegovina exporteren. Verder zijn er nog 2.266 bedrijven die interesse tonen voor deze markt.

3 BILATERALE HANDELSBETREKKINGEN

3.1 HANDELSVERKEER IN GOEDEREN

In 2018 stond Bosnië en Herzegovina **102de** op de lijst van de voornaamste klanten van België, na Georgië maar voor Cuba.

De **uitvoer** van België naar Bosnië en Herzegovina bedroeg iets meer dan EUR 85,2 miljoen in 2018 tegenover net geen EUR 91,0 miljoen een jaar eerder, d.i. een afname van **6,3%** (-EUR 5,7 miljoen).

Bosnië en Herzegovina rangschikte zich in 2018 als **111de** leverancier van België. Hiermee plaatste het land zich na Libanon, maar voor Guatemala.

De Belgische **invoer** uit Bosnië en Herzegovina is met **24,9%** (+EUR 7,6 miljoen) gestegen, van iets minder dan EUR 30,6 miljoen in 2017 tot ruim EUR 38,2 miljoen het voorbije jaar.

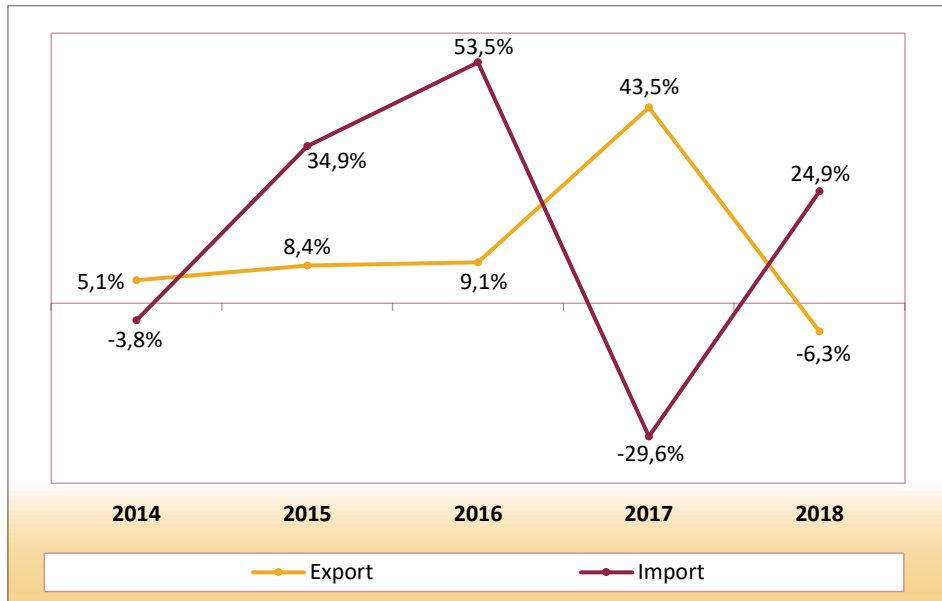
TABEL 3: EVOLUTIE VAN DE HANDELSBETREKKINGEN TUSSEN BELGIË EN BOSNIË EN HERZEGOVINA

In miljoen €	2014	2015	2016	2017	2018
Export	53,6	58,1	63,4	91,0	85,2
Import	21,0	28,3	43,5	30,6	38,2
Handelsbalans	32,6	29,8	19,9	60,4	47,0
Export: variatie (in %)	5,1	8,4	9,1	43,5	-6,3
Import: variatie (in %)	-3,8	34,9	53,5	-29,6	24,9

De Belgische **handelsbalans** voor goederen met Bosnië en Herzegovina is traditioneel in het voordeel van ons land. Het surplus, dat EUR 32,6 miljoen bedroeg in 2014, nam tijdens de twee daaropvolgende jaren af tot achtereenvolgens EUR 29,8 miljoen en EUR 19,9 miljoen doordat de waarde van de invoer sterker steeg dan die van de uitvoer. De export van goederen naar Bosnië en Herzegovina bleef ook in 2017 verder

groeien, terwijl de import uit dit land met bijna een derde verminderde. Hierdoor bereikte het overschot op de handelsbalans met EUR 60,4 miljoen haar hoogste niveau van de periode onder beschouwing. Het voorbije jaar was de situatie omgekeerd, aangezien het de uitvoer was die in 2018 daalde en de invoer die met een kwart steeg. Dit leidde ertoe dat het surplus op de balans afnam tot EUR 47,0 miljoen.

GRAFIEK 1: VARIATIE VAN DE IN- EN UITVOER (IN %)

Nadat de Belgische **import** van goederen uit Bosnië en Herzegovina in 2014 met 3,8% was afgenomen, knoopte ze een jaar later aan met een groei van 34,9% en dit onder meer door de sterk gestegen invoer van transportmaterieel. Ook in 2016 ging de waarde van deze rubriek er verder op vooruit, hetgeen er mee voor zorgde dat de totale Belgische invoer van goederen uit Bosnië en Herzegovina dat jaar met 53,5% haar sterkste groeipercentage van de periode onder beschouwing liet optekenen. In 2017 nam de waarde van transportmaterieel echter sterk af, waardoor ook de totale import met 29,6% verminderde. De gestegen invoer van de sectie schoenen, hoofddeksels,... zorgde er in 2018 vervolgens mee voor dat de totale import opnieuw aanknoopte met een groei van 24,9%.

De Belgische **export** van goederen naar Bosnië en Herzegovina, die in 2014 met 5,1% was gegroeid, steeg in de twee daaropvolgende jaren achtereenvolgens met 8,4% en 9,1% dankzij de hogere uitvoer van o.a. kunststoffen en onedele metalen. Vervolgens werd in 2017 met 43,5% de sterkste exportstijging van de afgelopen vijf jaar opgetekend en dit in de eerste plaats dankzij de hogere uitvoer van transportmaterieel. In 2018 was er echter een daling van deze specifieke productgroep, waardoor ook de totale Belgische export van goederen naar Bosnië en Herzegovina er het voorbij jaar met 6,3% op achteruit ging.

3.1.1 EXPORT

In 2018 nam **transportmaterieel** de koppositie in voor wat de Belgische export van goederen naar Bosnië en Herzegovina betreft. Met een totaal van EUR 22,7 miljoen nam deze groep van producten 26,6% van de uitvoer voor haar rekening. Deze sectie had vooral betrekking op 'automobielen en andere motorvoertuigen hoofdzakelijk ontworpen voor personenvervoer met een cilinderinhoud van meer dan 1.000 doch niet meer dan 1.500 cm³' en 'trekkers (wegtractors) voor opleggers'.

Kunststoffen (belangrijkste sub-sectie: 'aminoharsen, fenolharsen en polyurethanen') vertegenwoordigden met een totaal van bijna

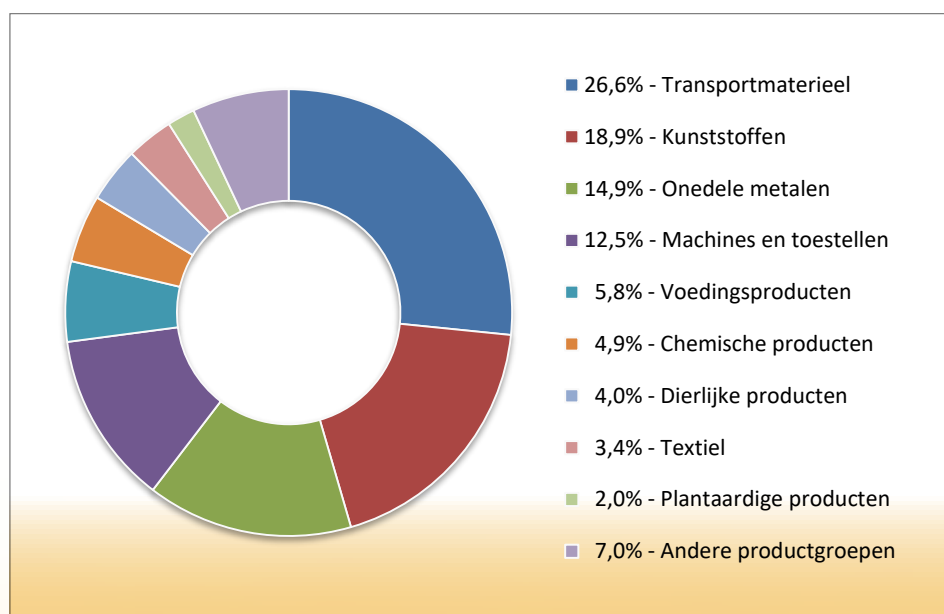
EUR 16,1 miljoen een aandeel van 18,9% in de totale uitvoer.

Onedele metalen (belangrijkste sub-sectie: 'zinklegeringen') vervulde de top drie met een aandeel van 14,9%, hetzij een bedrag van net geen EUR 12,7 miljoen.

Andere secties met een aandeel van meer dan 5,0% in de Belgische export van goederen naar Bosnië en Herzegovina waren:

- **machines en toestellen:** EUR 10,7 miljoen, hetzij een aandeel van 12,5% en
- **voedingsproducten:** EUR 5,0 miljoen, hetzij een aandeel van 5,8%.

GRAFIEK 2: BELGISCHE UITVOER NAAR BOSNIË EN HERZEGOVINA GERANGSCHIJKT VOLGENS DE VOORNAAMSTE PRODUCTGROEPEN (2018 - IN %)

Onderstaande grafiek toont aan dat van de tien belangrijkste productgroepen die van **dierlijke producten** de sterkste procentuele groei liet optekenen in 2018. De uitvoer hiervan steeg met EUR 1,7 miljoen (+106,2%) en dit dankzij de hogere waarde voor 'rundsvlees'.

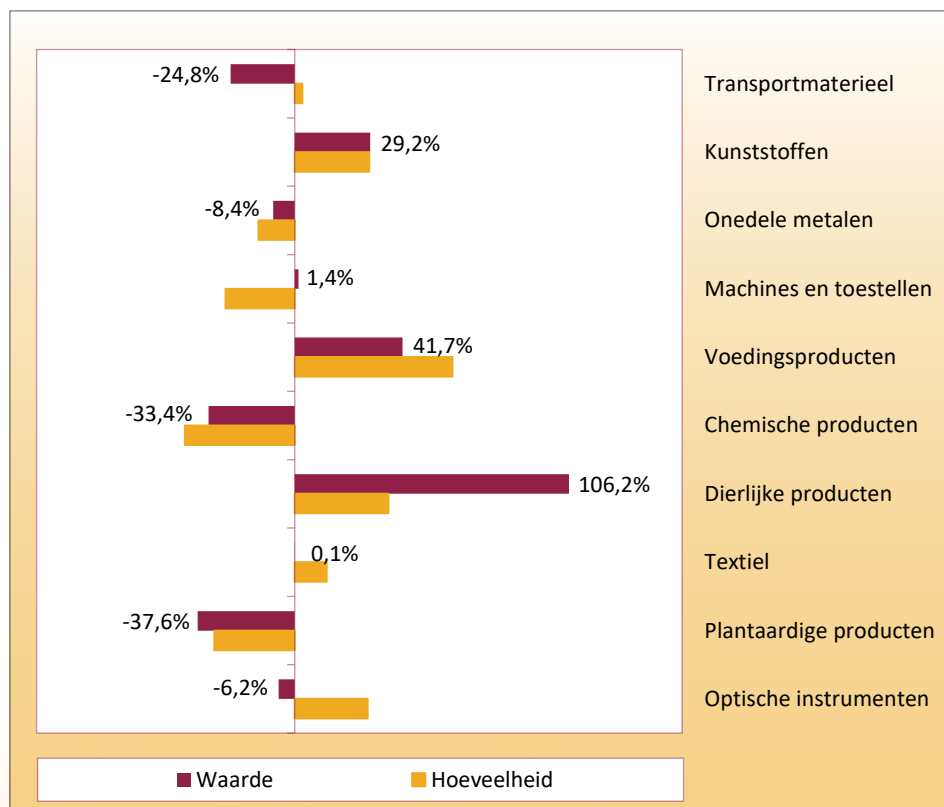
De toegenomen uitvoer van **voedingsproducten** met 41,7% (+EUR 1,5 miljoen) was dan weer hoofdzakelijk te danken aan de subsecties 'chocolade' en 'aardappelen'.

Kunststoffen, machines en toestellen en **textiel** waren de drie overige productgroepen uit de top tien waarvan de uitvoer het voorbije jaar toenam. De waarde van de eerstgenoemde rubriek steeg met 29,2% (+EUR 3,6 miljoen), terwijl die van de twee overige secties er met respectievelijk 1,4% (+EUR 143.800) en 0,1% (+EUR 3.400) op vooruit ging.

Transportmaterieel, de voornaamste rubriek in de uitvoer, liet een achteruitgang van 24,8% (-EUR 7,5 miljoen) optekenen en dit door de gedaalde export van o.a. 'automobielen en andere motorvoertuigen hoofdzakelijk ontworpen voor personenvervoer met een cilinderinhoud van meer dan 1.000 doch niet meer dan 1.500 cm³'. Mede hierdoor is ook de totale Belgische uitvoer van goederen naar Bosnië en Herzegovina in 2018 met 6,3% verminderd.

De overige productgroepen uit de top tien waarvan de export in 2018 afnam, registreerden een daling die varieerde van 6,2% (**optische instrumenten**) tot 37,6% (**plantaardige producten**). De achteruitgang van deze laatste sectie was het resultaat van de lagere uitvoer van 'peren'.

GRAFIEK 3: VARIATIE VAN DE UITVOER GERANGSCHIKT VOLGENS DE VOORNAAMSTE PRODUCTGROEPEN – BELGIË – BOSNIË EN HERZEGOVINA – 2018/2017 (IN WAARDE EN HOEVEELHEID)

3.1.2 IMPORT

De Belgische import van goederen uit Bosnië en Herzegovina werd in 2018 aangevoerd door **onedele metalen**. De invoer hiervan, die onder meer uit ‘ferrolegeringen’ en ‘(delen van) constructiewerken’ bestond, bedroeg het voorbije jaar EUR 6,9 miljoen en vertegenwoordigde een aandeel van 18,1%.

De rubriek **schoeisel, hoofddekseis,...** (belangrijkste sub-sectie: ‘skischoenen en snowboardschoenen’) nam met een totaal van EUR 5,5 miljoen een aandeel van 14,3% in de totale invoer voor zich.

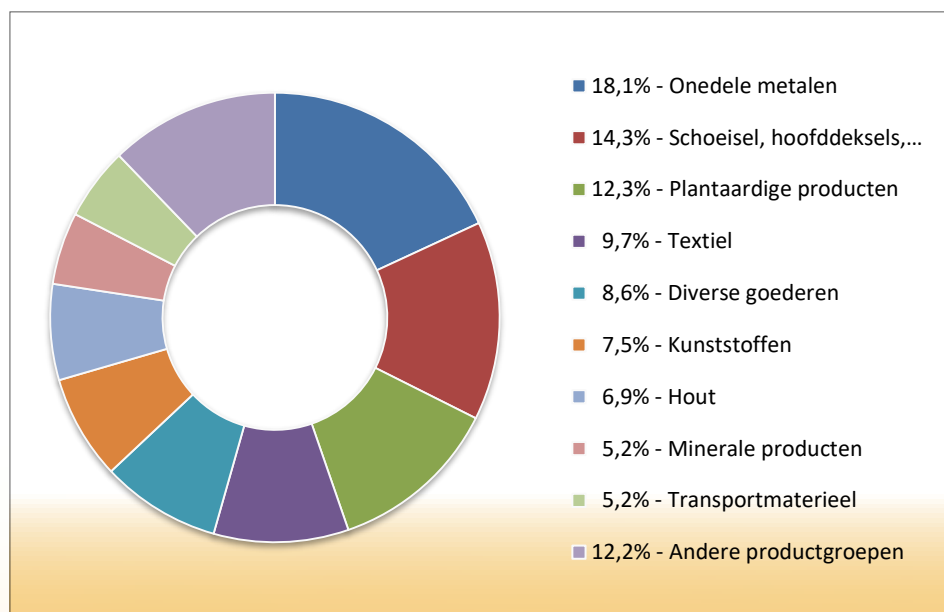
Plantaardige producten (belangrijkste sub-sectie: ‘frambozen, bramen, moerbeien, loganbessen, zwarte, witte of rode aalbessen en kruisbessen’) vervulde de top drie van belangrijkste Belgische importsecties. De

waarde hiervan was goed voor EUR 4,7 miljoen, hetzij een aandeel van 12,3%.

Andere secties met een aandeel van meer dan 5,0% in de Belgische import van goederen uit Bosnië en Herzegovina waren:

- **textiel**: EUR 3,7 miljoen, hetzij een aandeel van 9,7%;
- **diverse goederen**: EUR 3,3 miljoen, hetzij een aandeel van 8,6%;
- **kunststoffen**: EUR 2,9 miljoen, hetzij een aandeel van 7,5%;
- **hout**: EUR 2,7 miljoen, hetzij een aandeel van 6,9%;
- **minerale producten**: EUR 2,0 miljoen, hetzij een aandeel van 5,2% en
- **transportmaterieel**: EUR 2,0 miljoen, hetzij een aandeel van 5,2%.

GRAFIEK 4: BELGISCHE INVOER UIT BOSNIË EN HERZEGOVINA GERANGSCHIJKT VOLGENS DE VOORNAAMSTE PRODUCTGROEPEN (2018 - IN %)

Van de tien voornaamste productgroepen registreerde die van **schoeisel, hoofddekseis,...** de sterkste procentuele groei in 2018. De waarde van deze groep van producten steeg onder impuls van de sub-sectie 'skischoenen en snowboardschoenen' met 316,6%, van EUR 1,3 miljoen in 2017 tot bijna EUR 5,5 miljoen afgelopen jaar. Mede hierdoor is ook de totale Belgische invoer van goederen uit Bosnië en Herzegovina er in 2018 met 24,9% op vooruit gegaan.

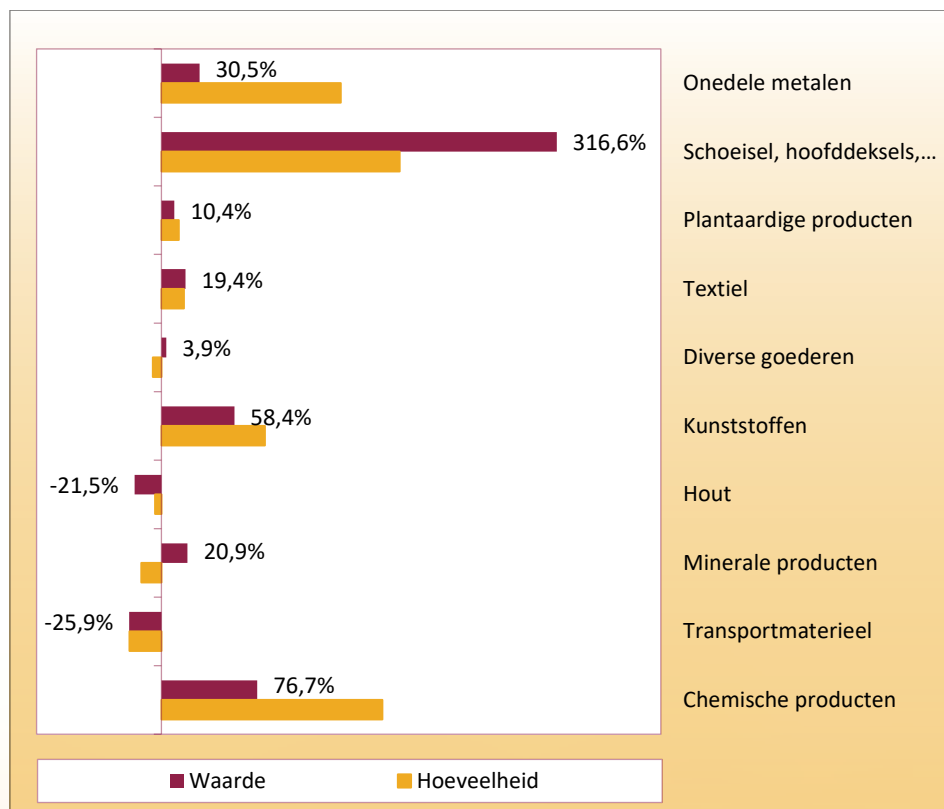
Onedele metalen, de voornaamste rubriek in de import, lieten een groei van 30,5% (+EUR 1,6 miljoen) optekenen door de toegenomen invoer van 'ferrolegeringen'.

De overige secties uit onderstaande grafiek waarvan de waarde in de invoer steeg,

vertoonden een positief groeicijfer dat varieerde van 3,9% (**diverse goederen**) tot 76,7% (**chemische producten**). De positieve evolutie van deze laatste groep van producten is vooral het gevolg van de hogere import van 'natriumwaterstofcarbonaat' en 'geneesmiddelen'.

Hout en transportmaterieel waren de twee enige productgroepen uit de top tien waarvan de invoer het voorbije jaar afnam. De waarde van de eerstgenoemde rubriek daalde met 21,5% (-EUR 728.000), terwijl die van de tweede er met 25,9% (-EUR 699.700) op achteruit ging door de lagere import van 'drijfassen met differentieel' en 'automobielen en andere motorvoertuigen hoofdzakelijk ontworpen voor personenvervoer met een cilinderinhoud van meer dan 3.000 cm³'.

GRAFIEK 5: VARIATIE VAN DE INVOER GERANGSCHIKT VOLGENS DE VOORNAAMSTE PRODUCTGROEPEN – BELGIË – BOSNIË EN HERZEGOVINA – 2018/2017 (IN WAARDE EN HOEVEELHEID)

3.1.3 ALGEMENE EVOLUTIE VAN DE HANDEL IN GOEDEREN NA DE EERSTE DRIE MAANDEN VAN 2019

EXPORT

De Belgische **export** van goederen naar Bosnië en Herzegovina bedroeg ruim EUR 25,1 miljoen na afloop van de eerste drie maanden van 2019, dit is een stijging van 30,6% (+EUR 5,9 miljoen) vergeleken met de overeenkomstige periode van 2018.

Dat de totale Belgische uitvoer van goederen naar Bosnië en Herzegovina na het eerste trimester van 2019 een hoger bedrag voor zich nam dan na de overeenkomstige periode een jaar eerder, was vooral te danken aan de sectie **machines en toestellen**. Deze rubriek had na de periode onder beschouwing de eerste plaats overgenomen met een aandeel van 29,6% en een bedrag van EUR 7,4 miljoen. De waarde van deze groep van producten was met maar liefst 239,6% (+EUR 5,2 miljoen) toegenomen

in vergelijking met dezelfde periode een jaar eerder.

Na het eerste kwartaal van dit jaar had de rubriek **kunststoffen** de tweede plaats behouden dankzij een groei van 11,6% (+EUR 451.300). Deze groep van producten vertegenwoordigde een bedrag van EUR 4,3 miljoen, hetzij een aandeel van 17,3% in de totale export.

Onedele metalen vervolledigden na de periode onder beschouwing de top drie met een aandeel van 16,4% en een bedrag van EUR 4,1 miljoen. In vergelijking met een jaar eerder was de waarde van deze groep producten met 72,1% (+EUR 1,7 miljoen) gestegen.

IMPORT

De Belgische **import** van goederen uit Bosnië en Herzegovina bedroeg EUR 9,3 miljoen na de eerste drie maanden van 2019. Dit is een achteruitgang van 7,5% (-EUR 757.100) in vergelijking met dezelfde periode van 2018, toen de invoer goed was voor EUR 10,1 miljoen.

Na afloop van het eerste kwartaal van 2019 had de sectie **schoeisel, hoofddeksels,...** met 26,0% en een bedrag van EUR 2,4 miljoen de eerste plaats overgenomen en dit ondanks een daling van de invoer met 9,5% (-EUR 253.900).

De rubriek **onedele metalen** was na de periode onder beschouwing teruggevallen naar de tweede plaats. De waarde hiervan in de import was er nochtans met 37,2% (+EUR 501.000) op

vooruit gegaan. Het vertegenwoordigde een waarde van EUR 1,8 miljoen, hetzij 19,8% van de totale Belgische invoer van goederen uit Bosnië en Herzegovina.

Door een stijging van de import met 14,6% (+EUR 110.500) nam de waarde van de sectie **diverse goederen** toe tot EUR 865.400. Na het eerste trimester van 2019 vervolledigde deze groep van producten de top drie aan invoerzijde met een aandeel van 9,3%.

De voornaamste reden voor de gedaalde Belgische invoer van goederen uit Bosnië en Herzegovina was de lagere waarde voor **plantaardige producten** (-60,5%, hetzij -EUR 876.000). De import hiervan nam af tot EUR 571.000.

3.2 HANDELSVERKEER IN DIENSTEN

In 2018 nam de waarde van de Belgische **export** van diensten naar Bosnië en Herzegovina met 41,1% (+EUR 5,2 miljoen) toe, van net geen EUR 12,6 miljoen tot iets minder dan **EUR 17,8 miljoen**. Dit maakte van het land de **110de** belangrijkste klant van België in de totale uitvoer van diensten, na Réunion, maar voor Puerto Rico.

De Belgische **import** van diensten uit Bosnië en Herzegovina vertegenwoordigde in 2018 een

waarde van **EUR 10,2 miljoen**, hetzij een vermindering van 15,8% (-EUR 1,9 miljoen) in vergelijking met het jaar voordien. Bosnië en Herzegovina was in 2018 de **122ste** belangrijkste leverancier van diensten aan België, na Oman, maar voor Tsjaad.

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de evolutie m.b.t. de Belgische handel in diensten met Bosnië en Herzegovina voor de periode **2016-2018**.

TABEL 4: EVOLUTIE VAN DE BELGISCHE HANDEL IN DIENSTEN MET BOSNIË EN HERZEGOVINA

(In miljoen €)	2016	2017	2018
Export	16,0	12,6	17,8
Import	11,4	12,1	10,2
Handelsbalans	4,6	0,5	7,6
Export: variatie (in %)	2,3	-21,3	41,1
Import: variatie (in %)	3,7	6,7	-15,8

Aangezien de uitvoer van diensten naar Bosnië en Herzegovina van 2016 tot 2018 telkens groter was dan de invoer ervan, vertoonde de **dienstenbalans** de voorbije drie jaar een surplus in het voordeel van België.

Het overschot op de Belgische dienstenbalans met Bosnië en Herzegovina, dat EUR 4,6 miljoen bedroeg in 2016, nam een jaar later af tot slechts EUR 0,5 miljoen doordat de waarde van de uitvoer in dalende lijn was, terwijl die

van de invoer verder bleef stijgen. Het voorbije jaar was de situatie echter omgekeerd, aangezien het de uitvoer was die steeg en de invoer die verminderde. Dit heeft ertoe geleid dat het surplus op de balans in 2018 groeide tot EUR 7,6 miljoen.

De balans voor diensten vertoonde van 2016 tot 2018 gelijkenissen met de goederenbalans, aangezien deze laatste traditioneel eveneens in het voordeel van ons land is.

3.2.1 EXPORT

In 2018 was **communicatie** met een aandeel van 79,7% veruit de belangrijkste categorie in de Belgische **export** van diensten naar Bosnië en Herzegovina. **Reisverkeer** bezette plaats twee met 13,0% en **vervoer** nam plaats drie in met een aandeel van 10,5%. Deze laatste sectie bestaat o.a. uit zeevervoer, luchtvervoer, spoorvervoer, vervoer over de weg en vervoer over de binnenwateren.

De sterkste procentuele groei uit de top vijf werd in 2018 opgetekend door **niet toegewezen diensten**. De waarde hiervan steeg van slechts EUR 10.000 in 2017 tot EUR 483.000 afgelopen jaar.

Communicatie, de voornaamste rubriek in de uitvoer, zag haar waarde in 2018 met EUR 2,0 miljoen (+16,5%) toenemen. Mede hierdoor is de totale Belgische uitvoer van diensten naar

Bosnië en Herzegovina er afgelopen jaar met 41,1% op vooruit gegaan.

De secties **vervoer** en **andere commerciële diensten** waren de overige rubrieken uit de top vijf waarvan de uitvoer in 2018 toenam. De waarde van de eerste groep van diensten steeg met EUR 899.000 (+92,3%), terwijl die van de tweede er met EUR 242.000 (+26,0%) op vooruit ging.

De negatieve impact van **reisverkeer** (-11,2%, hetzij -EUR 292.000) op het algemene resultaat bleef relatief beperkt.

De sectie **financiële diensten** vertoonde de afgelopen twee jaar dan weer een negatief saldo. Dit cijfer werd echter wel gereduceerd van -EUR 5,2 miljoen tot -EUR 3,5 miljoen.

TABEL 5: BELGISCHE EXPORT NAAR BOSNIË EN HERZEGOVINA VOLGENS DE VOORNAAMSTE DIENSTENSECTIES

(In miljoen €)	2017	2018	2018/2017 Var. (in %)	2018 Aandeel (in %)
Communicatie	12,2	14,2	16,5	79,7
Reisverkeer	2,6	2,3	-11,2	13,0
Vervoer	1,0	1,9	92,3	10,5
Andere commerciële diensten	0,9	1,2	26,0	6,6
Niet toegewezen diensten	0,0	0,5	4.730,0	2,7
Andere diensten	-4,1	-2,2	-45,3	-12,5
Totaal	12,6	17,8	41,1	100,0

3.2.2 IMPORT

Andere commerciële diensten domineerden in 2018 de Belgische invoer van diensten uit Bosnië en Herzegovina. Deze rubriek was het voorbije jaar goed voor een waarde van iets minder dan EUR 4,5 miljoen, hetzij een aandeel van 43,8%. Deze sectie is o.a. samengesteld uit ‘transitohandel’, ‘operationele leasingdiensten’, ‘juridisch, accountancy- en managementadvies en public relations’, ‘audit, boekhoudkundige en belastingadviesdiensten’ en ‘reclamewezen, marktonderzoek en opinieonderzoek’.

Reisverkeer en **communicatie** vervolledigden de top drie met een aandeel van respectievelijk 24,7% en 19,4%.

Dat de totale Belgische invoer van diensten uit Bosnië en Herzegovina er in 2018 met 15,8% op achteruit ging, lag vooral aan de lagere waarde van **andere commerciële**

diensten. Deze daalde het afgelopen jaar immers met 30,7% (-EUR 1,9 miljoen).

De negatieve impact van **vervoer** (-17,2%, hetzij -EUR 178.000) was daarentegen een stuk beperkter.

De waarde van **reisverkeer** bedroeg EUR 2,5 miljoen in 2018 en bleef hiermee vrijwel onveranderd in vergelijking met een jaar eerder.

De groei van **communicatie** (+3,8%, hetzij +EUR 72.000), **financiële diensten** (+1,5%, hetzij +EUR 2.000) en de **andere diensten** (+206,1%, hetzij +EUR 0,2 miljoen) was niet voldoende om de negatieve evolutie van de eerder vermelde rubrieken teniet te doen.

TABEL 6: BELGISCHE IMPORT UIT BOSNIË EN HERZEGOVINA VOLGENS DE VOORNAAMSTE DIENSTENSECTIES

(In miljoen €)	2017	2018	2018/2017 Var. (in %)	2018 Aandeel (in %)
Andere commerciële diensten	6,4	4,5	-30,7	43,8
Reisverkeer	2,5	2,5	0,0	24,7
Communicatie	1,9	2,0	3,8	19,4
Vervoer	1,0	0,9	-17,2	8,4
Financiële diensten	0,1	0,1	1,5	1,3
Andere diensten	0,1	0,3	206,1	2,5
Totaal	12,1	10,2	-15,8	100,0

3.2.3 ALGEMENE EVOLUTIE VAN DE HANDEL IN DIENSTEN NA DE EERSTE DRIE MAANDEN VAN 2019

EXPORT

Volgens de beschikbare gegevens voor 2019 bedroeg de Belgische **export** van diensten naar Bosnië en Herzegovina iets minder dan EUR 3,6 miljoen na de eerste drie maanden. Dit is een groei van 4,9% (+EUR 166.000) in vergelijking met dezelfde periode van 2018.

De algemene stijging in de uitvoer van diensten naar Bosnië en Herzegovina was hoofdzakelijk te danken aan de rubriek **communicatie**. Deze groep van diensten had na het eerste kwartaal van 2019 de eerste plaats behouden met net geen EUR 3,0 miljoen of 84,3% van de uitvoer. Dit is een groei van 19,3% (+EUR 484.000) in vergelijking met de equivalente periode van 2018.

IMPORT

De Belgische **import** van diensten uit Bosnië en Herzegovina bedroeg net geen EUR 1,8 miljoen na afloop van de eerste drie maanden van 2019. Dit is een achteruitgang van 24,4% (-EUR 574.000) in vergelijking met dezelfde periode van 2018.

De waarde van **communicatie** was na de periode onder beschouwing met 5,2% (+EUR 31.000) toegenomen tot EUR 624.000. Hiermee vertegenwoordigde het een aandeel van 35,2%.

De algemene daling in de invoer van diensten uit Bosnië en Herzegovina was vooral het gevolg van de gedaalde waarde van de sectie **andere commerciële diensten**. De invoer

De uitvoer van **reisverkeer** was er met 0,6% (+EUR 3.000) op vooruit gegaan na de eerste drie maanden van 2019. De waarde hiervan bedroeg EUR 522.000, hetzij een aandeel van 14,7% in de totale export.

Persoonlijke, culturele en ontspanningsdiensten vervulde de top drie in de export van diensten naar Bosnië en Herzegovina met een aandeel van 8,2%. De waarde van deze groep van diensten was met 29,0% (-EUR 119.000) gedaald in vergelijking met de eerste drie maanden van 2018 en bedroeg EUR 291.000.

hiervan was met maar liefst 73,3% (-EUR 966.000) verminderd, van iets meer dan EUR 1,3 miljoen na de eerste drie maanden van 2018 tot slechts EUR 351.000 na de overeenkomstige periode dit jaar. Hiermee nam het een aandeel van 19,8% in de totale Belgische invoer van diensten uit Bosnië en Herzegovina voor zich.

Diensten gerelateerd aan het productieproces namen na het eerste kwartaal van 2019 plaats drie in met een aandeel van 16,4% en een waarde van EUR 291.000. Exact een jaar eerder kwam deze groep van diensten nog niet voor in de Belgische invoer van diensten uit Bosnië en Herzegovina.

4 ENKELE ECONOMISCHE INDICATOREN - BOSNIË EN HERZEGOVINA

Economische structuur (2017 - schattingen):	
BBP	18,2 miljard EUR
Groeipercentage van het BBP	3,0%
Inflatie	1,2%
Uitvoer van goederen (FOB)	5,2 miljard EUR
Invoer van goederen (FOB)	9,5 miljard EUR
Handelsbalans	-4,3 miljard EUR
Bevolking	3,8 miljoen
Werkloosheidsgraad	20,5%
Voornaamste klanten (2017): in % van het totaal	
Duitsland	14,7
Kroatië	11,8
Italië	11,1
Servië	10,0
Voornaamste leveranciers (2017): in % van het totaal	
Duitsland	11,6
Italië	11,3
Servië	11,1
Kroatië	10,1
Voornaamste uitgevoerde producten	
Metalen	
Kleding	
Houtproducten	
Voornaamste ingevoerde producten	
Machines en toestellen	
Chemische producten	
Brandstoffen	

Bron: CIA World Factbook

5 METHODOLOGISCHE OPMERKINGEN

5.1 CONCEPT

Twee concepten kunnen gebruikt worden voor het bepalen van de statistieken betreffende de buitenlandse handel van goederen: het communautair concept of het nationaal concept.

Het Agentschap voor Buitenlandse Handel maakt gebruik van de gegevens volgens het communautair concept, aangezien deze ook door Eurostat aangewend worden. De statistieken die hier geleverd worden, zijn vergelijkbaar met de gegevens van de andere Europese landen alsook diegene die gebruikt worden in de publicaties van de Europese Unie. De definitie van beide concepten wordt hieronder gegeven:

HET COMMUNAUTAIR CONCEPT

Een set van gegevens wordt berekend volgens de door de Europese Commissie vastgelegde regels. Deze cijfers over de in- en uitvoer van goederen - ook genaamd «**cijfers volgens communautair concept**» of «cijfers volgens EU concept» - omvatten, grosso modo, de goederen die de landsgrenzen overschrijden, met uitzondering van goederen in transit en enkele eerder onbeduidende tijdelijke goederenbewegingen. Het voordeel van deze statistieken «volgens communautair concept» is dat ze vergelijkbaar zijn met de cijfers van de andere lidstaten van de Europese Unie.

HET NATIONAAL CONCEPT

Een tweede set van gegevens wordt berekend volgens regels die nationaal in België werden vastgelegd door de Nationale Bank van België (NBB), de instantie die in België bevoegd is voor de berekening van onder andere de in- en uitvoer statistieken voor rekening van het INR. Die set van cijfers over de in- en uitvoer - ook genaamd «**cijfers volgens nationaal concept**» - is een afgeleide van de eerste set en omvat enkel de in- en uitvoerbewegingen waarbij ingezetenen betrokken zijn. Deze tweede set van cijfers is noodzakelijk voor een correcte integratie van de cijfers over de buitenlandse handel in de cijfers van de betalingsbalans en de nationale rekeningen, omdat ze een beeld geven van de goederenhandel van Belgische ingezetenen met het buitenland. De cijfers volgens «communautair concept» omvatten immers een aanzienlijke hoeveelheid handel waarbij geen Belgische ingezetenen betrokken zijn.

5.2 INDEX VAN DE EENHEIDSPRIJS IN DE IN- EN UITVOER

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de evolutie van de index van de eenheidsprijs van goederen in de import en de export voor België (met de wereld).

Dankzij deze index kan de algemene evolutie van de prijs van goederen worden geanalyseerd. Dit laat dan op zijn beurt weer toe om de globale evolutie van de Belgische import en export in perspectief te zien door te bepalen welk gedeelte het gevolg is van de evolutie in de prijs (en dus ook welk gedeelte het gevolg is van de evolutie in hoeveelheden).

De tabel moet als volgt geïnterpreteerd worden:

als een product een exportwaarde had van EUR 100 in 2010, dan heeft dit product **gemiddeld** een exportwaarde van EUR 112,3 in 2018. Hetzelfde principe geldt ook voor de import. Als een product een importwaarde heeft van EUR 100 in 2010, heeft ditzelfde product een importwaarde van EUR 115,5 in 2018.

TABEL 7: INDEX VAN DE EENHEIDSWAARDE VAN DE TOTALE EXPORT EN IMPORT VAN BELGIË (2010=100)

	Export	Import
2002	86,1	82,1
2003	85,0	81,1
2004	86,4	83,2
2005	90,9	89,0
2006	94,3	93,1
2007	96,6	94,2
2008	100,4	100,8
2009	93,8	92,4
2010	100,0	100,0
2011	106,8	109,1
2012	109,4	112,9
2013	108,6	111,9
2014	107,3	109,9
2015	106,7	108,1
2016	103,8	103,9
2017	109,0	110,3
2018	112,3	115,5

6 BRONNEN

WERELDBANK — WWW.WORLDBANK.ORG

NATIONALE BANK VAN BELGIË — WWW.NBB.BE

CREDENDO GROUP — WWW.CREDENDOGROUP.COM

CIA WORLD FACTBOOK — WWW.CIA.GOV

DIRECTORATE-GENERAL COMMERCE, EUROPEAN COMMISSION — [HTTP://EC.EUROPA.EU/TRADE](http://EC.EUROPA.EU/TRADE)

EUROSTAT, EUROPESE COMMISSIE — [HTTP://EC.EUROPA.EU/EUROSTAT](http://EC.EUROPA.EU/EUROSTAT)

WERELDHANDELSORGANISATIE — WWW.WTO.ORG

7 CONTACTEN

STUDIES EN STATISTIEKEN

CHRISTELLE CHARLIER

DIRECTEUR

☎ +32 2 206 35 78

✉ CHRISTELLE.CHARLIER@ABH-ACE.BE

DENNIS GIJSBRECHTS

INTERNATIONAL TRADE ANALYST

☎ +32 2 206 35 73

✉ DENNIS.GIJSBRECHTS@ABH-ACE.BE

CÉDRIC CLUDTS

INTERNATIONAL TRADE ANALYST

☎ +32 2 206 35 64

✉ CEDRIC.CLUDTS@ABH-ACE.BE

Datum van publicatie: September 2019

Verantwoordelijke uitgever: Fabienne L'Hoost

Tekstschrijver: Dennis Gijsbrechts

Hoewel alles in het werk werd gesteld om nauwkeurige en actuele informatie te geven, kan het Agentschap voor Buitenlandse Handel niet verantwoordelijk worden gesteld voor fouten, weglatingen en leugenachtige verklaringen. Het kan evenmin verantwoordelijk worden gehouden voor het gebruik of de interpretatie van de informatie in deze nota. Deze nota heeft niet de bedoeling advies te verstrekken.

Overname gegevens is toegelaten mits bronvermelding.

**Agentschap voor
Buitenlandse Handel**

Agentschap voor Buitenlandse Handel
Montoyerstraat 3 - 1000 Brussel • België
+32 2 206 35 11 • www.abh-ace.be